

УДК 141.7:316.4

Лук'яненко О.М.,

асистент кафедри філософії Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана,
lukyapenko_78@ukr.net

Україна, м. Київ

КОНТУРИ ТРАНЗИТИВНОГО СУСПІЛЬСТВА: НОВІ КОНТЕКСТИ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Метою статті є соціально-філософських аналіз нових контекстів та інтерпретацій контурів транзитивного суспільства.

За допомогою логіко-семантичного методу уточнено зміст поняття «транзитивне суспільство». Методи структурно-функціонального та факторного аналізу дозволили розробити функціональну модель трансформаційних процесів в суспільстві, яка містить 4 стадії: оцінка існуючого стану суспільства як системно-кризового; соціальна діагностика, визначення майбутнього, можливостей і шляхів виходу із кризової ситуації; демонтаж неієднаної системи; нове самовизначення суспільства, висування і обґрунтування шляхів його подальшого руху.

Ключові слова: транзит, транзитивне суспільство, інформаційний процес в суспільстві, соціалізація інформаційного процесу в умовах транзитивного суспільства, Україна.

Постановка проблеми. Сьогодні Українська держава здійснює соціальні реформи у різних сферах суспільного життя, які об'єднанні єдиним задумом – перехід до соціального порядку відкритого доступу.

Ця обставина і визначає **зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями** дослідження соціально-філософських проблем державного регулювання соціальних процесів в умовах переходу транзитивного суспільства.

На підставі аналізу актуальних досліджень і наукових публікацій [39-52; 156] [53-57] [58-61] можна зробити висновок про те, що безпосереднім об'єктом дослідження суспільної транзитології є: перехідне суспільство як особливий тип соціальної системи, що характеризується станом якісних інституційних та структурних змін в умовах невизначеності та нестабільності; суспільні трансформації, як власне перехідні процеси, поступові та цілеспрямовані перетворення існуючого соціального порядку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, формулювання цілей статті. Незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних дослідників проблем державного регулювання соціальних процесів в умовах трансформації суспільства, маємо констатувати, що сьогодні ще обмаль праць в яких би розглядалися питання методологічного обґрунтування соціальних механізмів регулювання перехідних процесів суспільного буття в Україні.

Саме тому **метою статті** є соціально-філософських аналіз нових контекстів та інтерпретацій контурів транзитивного суспільства в Україні у контексті осмислення досвіду перехідних процесів в різних суспільствах.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. Теорія транзитивних перетворень соціальних систем, будучи невід'ємною складовою загальної соціальної теорії має цілісність якісних особливостей, що пов'язані із висвітленням складного процесу трансформації суспільного життя, а саме: еволюції, що супроводжується порушенням рівноваги та перервами поступовості; невизначеності та

незавершеності; наявністю особливих перехідних форм та специфічних елементів перехідних структур, а також суперечностей та альтернатив розвитку.

Вітчизняний філософ С. Дацюк зазначає, що спосіб мислення східної філософії узагальнено називають транзитологією і протиставляється онтології як західному стилю мислення [1, с.154]. Водночас, сам стан транзиції характеризується як нелінійний і суперечливий процес, який постійно змінює свої форми й механізми реалізації. За таких обставин, що склалися дослідження трансформацій соціальних систем на основі парадигми однолінійної причинності та пошук єдино правильного пояснення перехідних процесів виглядають непродуктивними. Це обумовлено неспроможністю в рамках окресленого підходу розкрити закономірності системного переходу, які мають стати основою для розробки ефективної стратегії суспільного розвитку.

Загально визнано, що успіхи в реалізації системних перетворень залежить від рівня розуміння їхньої соціальної природи. Неналежне науково-теоретичне обґрунтування суспільних трансформацій призводить до засилля нормативного, заідеологізованого погляду на розвиток окремих суспільств, у межах якого еволюція окремих соціальних систем інтерпретується як «відхилення» від штучно сконструйованої «ідеальної моделі» прогресивного поступу. При цьому стратегічне значення має історична форма переходу суспільства до нового стану, оскільки від тривалості та соціальної «ціни» трансформації багато в чому залежить перспективи нового суспільства, яке покликане розгорнути в майбутньому ті нормативно-ціннісні норми, основи яких було закладено в перехідний період.

Під поняттям «перехідне суспільство» М. Михальченко пропонує розуміти всі суспільства, що розвиваються, переходять із одного стану в інший. При цьому ступінь «перехідності» визначається рівнем суперечливості суспільних процесів, характером визрівання і розв'язання конфліктів. М. Михальченко акцентує увагу на тому, що в «перехідних» суспільствах суспільні суперечності і конфлікти розв'язуються більш жорстко, досить

часто стихійно та руйнівню, без пошуку консенсусу і компромісу. Водночас, в «стабільних» суспільствах суспільні суперечності менш антагоністичні й рідше виливаються у відкриті конфлікти та мають цивілізовані механізми розв'язання. В таких суспільствах «перехідні» характеристика не так помітні, як стабілізаційні [2, с.22].

На думку вітчизняного філософа З. Самчука, для перехідних суспільств головним є не економічний фактор, а фактор політичних перетворень, політичної довіри, політичної підтримки тієї чи іншої тенденції суспільного розвитку [3, с.104]. При цьому політичні реформи повинні бути доповнені одночасним, синхронним і рівновеликим поступом у економічній та духовній сферах.

Вітчизняні дослідники М. Дмитренко [4, с.257-258], М. Михальченко та Г. Дашутін [5, с.6-9] зазначають, що модернізаційні процеси в Україні не мають певної спрямованості, й водночас, акцентують увагу на невирішеності питання про мету та ідеали соціальних змін. За таких умов, на перший план висувається проблема власне політичної модернізації українського суспільства, оскільки в саме в політичній сфері формулюються мотиви і цілі соціального розвитку.

Вітчизняний політолог В. Горбатенко під поняттям «політична модернізація» пропонує розуміти: 1) комплекс науково-методологічних засобів, спрямованих на пояснення джерел, характеру і напрямів політичних змін на історичній, сучасній і постсучасній стадіях загальноцивілізаційного розвитку з адекватним розкриттям на рівні окремо взятих соціумів усієї сукупності взаємовідносин: держава – міжнародна система; держава – громадянське суспільство, держава – особистість, суспільство – особистість, індивід – індивід; 2) практичне втілення елементів раціоналізації влади і політичної бюрократії шляхом органічного поєднання політичних, економічних і духовних чинників соціального розвитку; зростання здатності політичної системи постійно й успішно адаптуватися до нових зразків соціальних цілей; диференціація політичної структури, орієнтовану на створення ефективної інституціонально-рольової системи; ослаблення і заміну традиційних еліт модернізаторськими; подолання відчуження населення від політичного життя й забезпечення його групової та індивідуальної участі в ньому; постійне вдосконалення нормативної і ціннісної системи суспільства [6, с.25].

Отже, сутність політичної модернізації полягає в еволюційному запровадженні нових прогресивних форм організації політичного життя та раціоналізації влади шляхом комплексного поєднання соціально-економічних і духовно-культурних чинників соціальної системи.

Вітчизняний філософ М. Требін констатує, що в умовах структурних змін суспільства соціальне поле є достатньо рухомим. Демонтаж соціальної структури, що існувала, знаходить прояв у маргіналізації суспільства. Під останнім дослідник пропонує розуміти: 1) втрату об'єктивної приналежності до даної соціальної спільноти без подальшого входження до іншої спільноти; 2) втрату суб'єктивної ідентифікації себе з певною соціальною спільнотою, розмиття норм і цінностей вхідної субкультури. Джерелом маргіналізації громадян є соціальні протиріччя формування і функціонування

соціальної системи, що мають політичний, економічний, правовий, психологічний та інші відтінки. Він також підкреслює, що в умовах трансформаційних процесів суспільство змушене, з одного боку, здійснювати пошук прийнятних для нього економічної, політичної і духовної парадигм та відповідно до цього перебудовувати свої економічну, політичну і духовну моделі, з іншого боку – проблема самозбереження суспільства змушує його вишукувати засоби на підтримання стабільності та стійкості соціальної системи [7].

Вітчизняні дослідники В.Г. Кремень та В.М. Ткаченко акцентують увагу на тому, що будь-яке суспільство в ситуації викликів та загроз має дати на них адекватну відповідь. Тобто, суспільство повинно мобілізувати свій творчий культурний потенціал відповідно до рівня складності завдань соціальної реформації. При цьому дослідники підкреслюють, що суть реформи полягає у приведенні соціальних відносин у відповідність з набутою культурою, і навпаки – привести культуру у відповідність із соціальними відносинами. Й водночас зазначають: «Будь-який крок соціальної новизни повинен враховувати консерватизм масової культури: найбільш консервативною частиною культури є поставлені цілі, моральний ідеал всенародної правди, і меншою мірою – засоби для досягнення цілей» [8, с.37].

Отже, перехід на новий щабель суспільного розвитку означає віднайдення якоїсь спільної міри, в якій повинні узгодитись виводжені культура і соціальні відносини. Саме в такий спосіб суспільство може діалектично усувати соціокультурну суперечність, дотримуючись соціокультурного закону – творчий потенціал суспільства має відповідати рівню складності завдань історичного поступу.

Вітчизняний філософ В. Матвієнко зазначає, що у будь-якому намірі здійснити соціальні зміни зазвичай виокремлюють три елементи [9, с.442-472]: 1) люди, метою яких є проведення соціальних змін (агенти змін); 2) сама зміна, яка з практичного погляду може розглядатися як: зміна в поведінці або взаємостосунках; зміна в ставленні або нормах і цінностях; 3) населення, яке треба переконати прийняти зміну або система як ціль.

При цьому у світовій практиці здійснення соціальних змін застосовують наступні стратегії: стратегії сприяння та співробітництва; стратегія перепідготовки; стратегія переконання; силові стратегії; змішані і комплексні стратегії; стратегії прямого ненасильницького впливу.

Вітчизняний філософ М. Ожеван та політолог Д. Дубов вказують на те, що перебіг технологічних революцій, як і соціально-інноваційні процеси, відбуваються у три стадії: початкове впровадження; дедалі глибше проникнення; каскадний процес переможного підпорядкування усіх сфер життєдіяльності новітнім технологіям [10, с.21].

Аналізуючи соціальні наслідки четвертої індустріальної революції, що зараз розгортається на базі поглиблення інформаційної революції, яка породила інформаційне суспільство та адекватний йому образ Homo informaticus, дослідники М. Ожеван та Д. Дубов констатують: початок ХХІ століття позначений зміною Модерну Постмодерном. На рівні технологій це означає перехід від інформаційно-комунікативних технологій третьої хвилі індустріалізму до нано-, біо-, інфо-,

когнітивно-кібернетичних технологій четвертої хвилі; нині формується парадоксальний образ Homo posthumanus (Homo transhumanus) – постлюдської людини; нині народжується Індустріальна Економіка 4.0, яка заснована на принципово інших, порівняно із звичними, новітніх конвергентних технологіях, що поєднують: нанонауки й нанотехнології; біологічні науки та біотехнології; інформаційно-комунікативні технології; когнітивні науки та технології штучного інтелекту, робототехніку; нині народжується принципово інший соціум – конвергентний.

Вітчизняний філософ С. Дацюк пропонує такі базові когнітологіми транзитології [1, с.157-158]: 1) транзит абсолютний і не єдиний. Все або підлягає транзиту, або про нього неможливо мислити – розуміти – говорити. Це означає абсолютній транзитології; 2) чистий транзит є «інше» в «пустоті», де «пустота» може бути зрозумілою як спустошення від всіх визначень суще, що означає позитивність транзитології; 3) транзит допомагає і долає межі; 4) транзит об'ємний: чистий транзит, межовий транзит, метафізичний транзит, онтологічний транзит, етичний транзит, екзистенційний транзит, транзит перспективи, ситуаційний транзит, транзит існування. Транзит визначений сингулярно і не визначений в протяжності (контингентність транзитології); 5) транзит є несубстанціональний і довільний (довільність транзитології); 6) реальності (просторова і позапросторова, часова і позачасова, матеріальна і ідеальна, світова і позасвітова, сутності та існування, естетична і штучна, можлива і дійсна, особиста і соціальна, актуальна і віртуальна) транзитивно досяжні одне для одного і рівноправні (рівноважна досягнутість реальностей у транзитології); 7) транзит подано в різних східних традиціях як дхарма або дао, які осяжні з певних позицій в перехідних процесах свідомість – мислення; 8) Суть буття, що долається (буття-ззовні) його в транзистенції. Буття долається поза світом, поза простором, поза часом.

Насамкінець С. Дацюк вказує на можливість створення синтетичної когнітологіми транзитологічної онтології. При цьому загальним принципом є незалежність онтології та транзитології, які доповнюють один одного, позиційно долають недоліки один одного, якщо висловлюватися в конструктивній позиції.

Й далі пропонує виокремити наступні синтетичні когнітологіми транзитологічної онтології [1, с.158-159]: 1) буття, інше буття, ніщо допустимі. Між ними – транзит; 2) чистий транзит не спустошує чисте буття, чисте буття не наповнює транзит; 3) протяжність, вічність і безкінечність буття задані в просторі-часі, а тому кінечні з точки зору транзитології. Вихід за межі простору-часу допустимі в транзитології. Протяжний транзит допустимий в онтології; 4) буття транзитивне в транзитології, транзит визначений в онтології; 5) буття несубстанціональне в транзитології, транзит неакцидентальний в онтології; 6) реальності краще всього розрізняються в онтології, реальності краще всього поєднуються в транзитології; 7) конструктивність поєднання онтології і транзитології: картини і конструкції Світу, конструювання Всесвітності; 8) транзистенція початково осяжна буттєво, тобто в екзистенції. Буття є справді відкритим як буття-ззовні в транзистенції.

Отже, у сучасному розумінні, що спирається на досягнення світової і вітчизняної філософської та суспільно-політичної думки в осмисленні досвіду перехідних процесів в різних суспільствах, транзитивне суспільство в соціально-філософському вимірі означає: 1) перетворення соціальних інститутів та соціальних структур, що часом супроводжується їх докорінною зміною; 2) докорінні перетворення, що розпочалися в низці країн світу, в яких традиційні засади суспільного життя змінюються, внаслідок чого суспільства переходять на засади демократичних процедур, ринкової економіки, визначають склад політичних інститутів, визначають верховенство права та поважання прав людини, свободи слова тощо; 3) перехід до якісного нового стану організації суспільства, який здійснюється як результат нарощування питомої ваги нерівновісних і нелінійних відносин зі своїм оточенням. При цьому поєднання внутрішніх змін соціуму, сума яких в певний момент перевищує допустиму для даної системи межу напруженості, спонукає її загалом перейти поріг стійкості і стає неможливо передбачити в якому напрямку буде відбуватися її подальший розвиток: стане стан системи хаотичним чи вона перейде на новий, більш диференційований і більш високий рівень впорядкованості; 4) одночасна зміна соціальної системи, типу людини та культури суспільства; 5) практичне втілення: змін політичної та державної систем; оновлення економічних засад соціальної системи; пристосування до вимог світового ринку, глобальних систем політики та соціальних комунікацій; змін духовно-культурних орієнтирів суспільного розвитку.

Перехідне суспільство можна охарактеризувати як трансформаційні процеси в суспільстві, вході яких здійснюється заперечення суттєвих елементів минулого і подолання їх, висування нових цілей та ідеалів, визначення способів і засобів просування до них.

Причинами соціальних змін дослідники виокремлюють: технологічний розвиток; соціальні конфлікти; неінтегрованість частин соціальної структури або культури суспільства; потреба в адаптації в рамках соціальних систем; вплив ідей і систем вірування на соціальну діяльність.

Перехід до визначеного майбутнього здійснюється в три послідовних етапи: 1) зміна системи цінностей; 2) мобілізація сил для активної діяльності; 3) власне трансформація.

Транформаційні процеси в суспільстві проходять такі стадії: 1) оцінка існуючого стану суспільства як системно-кризового; 2) соціальна діагностика, тобто неупереджена, об'єктивна характеристика можливостей і шляхів виходу із кризової ситуації; 3) демонтаж неідеальної системи, ліквідація її елементів, що не відповідають світовому рівню суспільного розвитку і його тенденціям; 4) нове самовизначення суспільства, висування і обґрунтування шляхів його подальшого руху.

Враховуючи вищезазначене, під поняттям «транзитивне суспільство» пропонуємо розуміти стан суспільства, коли старі цінності та правила соціальної поведінки вже не дійсні для всього суспільства, а нові ще не сформувалися. Основною характеристикою транзитивного суспільства є кристалізація – вироблення нових правил соціальної поведінки.

Для потреб нашого дослідження під поняттям «інформаційний процес в суспільстві (соціумі)» будемо розуміти сукупність єдності різноманіття різних потоків відтворення, сприйняття, оцінки, вироблення інформації і ставлення до неї і формування на цій основі мотивів соціальної поведінки. Інформаційний процес – це складне переплетіння усвідомленого і неусвідомленого впливу джерела інформації на всі рівні людської психіки від біопсихологічних до рівня суспільної свідомості.

Інформаційний процес може розглядатися: в якості об'єкту аналітичної діяльності; як спосіб впливу на населення, де визначальну роль відіграють ЗМІ; як засіб державного управління [11, с.326-327].

Під поняттям «соціалізація» будемо розуміти процес операційного оволодіння набором програм діяльності поведінки, які є характерними для тої чи іншої культурної традиції, а також процес інтеріоризації індивідом знань, цінностей і норм, що їх виражають [12, с.646].

Сформулюємо авторське визначення поняття «соціалізація інформаційного процесу в умовах транзитивного суспільства». Під останнім пропонуємо розуміти процес операційного оволодіння набором програм діяльності поведінки, які є характерними для нової культурної традиції, яка сформувалася у перехідний період суспільного буття, а також процес інтеріоризації індивідом знань, цінностей і норм, що виражають їх в ході переплетіння усвідомленого і неусвідомленого впливу джерела інформації на всі рівні людської психіки від біопсихологічних до рівня суспільної свідомості.

Науковці ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України зазначають: «Одним із найважливіших принципів і, водночас, інструментів суспільних реформ є прийнятна для переважної більшості громадян консолідуєча ціннісна парадигма. Саме тому метою кожного політичного режиму є прагнення сформувати систему цінностей, на яку орієнтуватиметься широкий загал. Суспільство, у якому досягнуто консенсусу щодо того, що є цінністю, може розглядатися як стабільна система, оскільки у ній зникає головне джерело суперечностей між окремою особою і суспільством загалом. І навпаки – ціннісна розбалансованість дестабілізує систему, породжує невпевненість, катаклізми, страх, потрясіння, зрештою – руйнує її. У країнах, які тільки-но стали на шлях демократичних перетворень, досить часто виникають, а нерідко – посилюються і поглиблюються тенденції ціннісних розколів. Суспільний розвиток супроводжується виникненням і розвитком відносно самостійної, стійкої системи цінностей. У цьому сенсі, суспільні цінності, з одного боку, визначають і впливають на зміст норм, з іншого – формують своєрідну мотиваційно-смыслову систему координат для особистості, унормовують її діяльність, пропонують суспільно прийнятні форми поведінки» [13, с.62].

На підставі вищевикладено пропонуємо авторську функціональну модель трансформаційних процесів в суспільстві, яка містить 4 стадії:

I стадія: оцінка існуючого стану суспільства як системно-кризового;

II стадія: соціальна діагностика, тобто неупереджена, об'єктивна характеристика причин, визначення майбутнього, можливостей і шляхів виходу із кризової ситуації;

III стадія: демонтаж недієздатної системи, ліквідація її елементів, що не відповідають світовому рівню суспільного розвитку і його тенденціям. Перехід до визначеного майбутнього здійснюється в три послідовних етапи: 1) зміна системи цінностей; 2) мобілізація сил для активної діяльності; 3) власне трансформація, що передбачає одночасну зміну соціальної системи, типу людини та культури суспільства практичне втілення якої означає: зміну політичної та державної систем; оновлення економічних засад соціальної системи; пристосування до вимог світового ринку, глобальних систем політики та соціальних комунікацій; зміну духовно-культурних орієнтирів суспільного розвитку.

IV стадія: нове самовизначення суспільства, висування і обґрунтування шляхів його подальшого руху.

Як видно з цієї моделі, на I та II стадіях трансформаційних процесів в суспільстві інформаційний процес може розглядатися в якості об'єкту аналітичної діяльності. На III та IV стадіях інформаційний процес може розглядатися як спосіб впливу на населення, де визначальну роль відіграють ЗМІ та як засіб державного управління.

Отже, в контексті соціально-філософського дискурсу транзитивне суспільство потрібно розглядати як етап соціального поступу, в якому діалектичні смисли реформування, реорганізації суспільства поєднуються з метафізичним розумінням унікальності та історичної конкретизації соціального процесу.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

1. Аналітичний зріз сучасних транзитологічних концепцій зарубіжної та вітчизняної науки дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі розвитку глобального суспільства розробка наукової концепції трансформації соціальних систем в умовах глобалізації є надзвичайно актуальним завданням. Така актуальність зумовлена теоретичними та практичними потребами: наукового осмислення процесу трансформації відкритих соціальних систем, їхньої організації та самоорганізації в умовах глобалізації, природи та соціальних механізмів системних перетворень; виявлення загальних закономірностей та особливостей системних соціальних змін, співвідношення глобального та національного, універсального та специфічного у трансформаційному процесі з метою розробки та ефективної реалізації стратегії суспільного розвитку; світоглядно-методологічного забезпечення ефективним управлінням процесами в транзитивному суспільстві, науково обґрунтованого вирішення широкого спектра практичних завдань суспільних трансформацій, виходячи з необхідності зниження ризиків економічній, соціальній, інформаційній та гуманітарній безпеці людини.

2. Запропоновано функціональну модель трансформаційних процесів в суспільстві, яка містить 4 стадії: оцінка існуючого стану суспільства як системно-кризового; соціальна діагностика, визначення майбутнього, можливостей і шляхів виходу із кризової ситуації; демонтаж недієздатної системи; нове самовизначення суспільства, висування і обґрунтування шляхів його подальшого руху.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачається визначення методологічних принципів дослідження соціалізації інформаційного процесу.

Література

1. Дацюк С. Момент філософії / С. Дацюк. – К.: Ніка-Центр, 2013. – 280 с.
2. Михальченко М.І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи : монографія / М.І. Михальченко. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.
3. Самчук З. Майбутнє української політики: рівняння з багатьма невідомими / З. Самчук // Сучасна українська політика: Політики і політологи про неї; ред. М. Михальченко, В. Андрущенко, Ф. Рудич. – К., 2000. – с. 73-108.
4. Дмитренко М.А. Суспільні трансформації та політичні аспекти загрози національній безпеці України: монографія / М.А. Дмитренко. – К.: Знання, 2006. – 348 с.
5. Михальченко М. Україна: модернізація і гуманізація розвитку / М. Михальченко, Т. Дашутін // Сучасна українська політика: Політики і політологи про неї; ред. М. Михальченко, В. Андрущенко, Ф. Рудич. – К., 2000. – с. 5-45.
6. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі століть: монографія / В.П. Горбатенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 240 с.
7. Требін М.П. Армія та суспільство: соціально-філософський аналіз взаємодії в умовах трансформації / М.П. Требін. – Х.: Видавничий дім "Інжек", 2004. – 404 с.
8. Кремін'я В. Україна: Шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації: монографія / В. Кремін'я, В. П'ячаченко. – К.: Видавничий центр «ДруК», 1998. – 446 с.
9. Матвієнко В.Я. Прогностика: монографія / В.Я. Матвієнко. – К.: Українські пропілеї, 2000. – 448 с.
10. Ожеван М.А. Homo ex Machina. Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства: монографія / М.А. Ожеван, Д.В. Дубов. – К.: НІСД, 2017. – 272 с.
11. Операції інформаційно-психологічної війни: краткий енциклопедический словар-справочник / В.Б. Вепринцев, А.В. Манойло, А.М. Петренко, Д.Б. Фролов; под ред. А.М. Петренко. – М.: Горячая линия – Телеком, 2005. – 495 с.
12. Новейший философский словарь / Сост. А.А. Гриванов. – Мн.: В.М. Скакун, 1998. – 896 с.
13. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах / Авт. колектив : М.І. Михальченко (керівник) та ін. – К.: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. – 336 с.

References

1. Datsiuk S. Moment fylosofyy / S. Datsiuk. – K.: Nyka-Tsentr, 2013. – 280 s.
2. Mykhalchenko M.I. Ukraina yak nova istorychna realnist: zapasnyi hravets Yevropy: monohrafiia / M.I. Mykhalchenko. – Drohobychi: VF «Vidrodzheniia», 2004. – 488 s.
3. Samchuk Z. Maibutnie ukrainskoi polityky: rivniannia z bahatma nevidomyu / Z. Samchuk // Suchasna ukrainska polityka: Polityky i politolohy pro nei; red. M. Mykhalchenko, V. Andrushchenko, F. Rudych. – K., 2000. – s. 73-108.
4. Dmytrenko M.A. Suspilni transformatsii ta politychni aspekty zahroz natsionalnii bezpetsi Ukrainy: monohrafiia / M.A. Dmytrenko. – K.: Znannia, 2006. – 348 s.
5. Mykhalchenko M. Ukraina: modernizatsiia i humanizatsiia rozvytku / M. Mykhalchenko, T. Dashutin // Suchasna ukrainska polityka: Polityky i politolohy pro nei; red. M. Mykhalchenko, V. Andrushchenko, F. Rudych. – K., 2000. – s. 5-45.
6. Horbatenko V.P. Stratehiia modernizatsii suspilstva: Ukraina i svit na zlami stolit: monohrafiia / V.P. Horbatenko. – K.: Vydavnychiy tsentr «Akademiia», 1999. – 240 s.
7. Trebin M.P. Armiia ta suspilstvo: sotsialno-filosofskyi analiz vzaiemodii v umovakh transformatsii / M.P. Trebin. – Kh.: Vydavnychiy dim "Inzhek", 2004. – 404 s.
8. Kremin V. Ukraina: Shliakhi do sebe. Problemy suspilnoi transformatsii: monohrafiia / V. Kremin, V. P'kachenko. – K.: Vydavnychiy tsentr «DrUK», 1998. – 446 s.
9. Matviienko V.Ia. Prohnostyka: monohrafiia / V.Ia. Matviienko. – K.: Ukrainskij propilei, 2000. – 448 s.
10. Ozhevan M.A. Homo ex Machina. Filozofskij, kulurolohichni ta politychni peredumovy formuvannia konverhentnoho suspilstva: monohrafiia / M.A. Ozhevan, D.V. Dubov. – K.: NISD, 2017. – 272 s.
11. Operatsyy ynformatsyonno-psykholohicheskoi voiny: kratkyi entsyklopedycheskyi slovar-spravochnyk / V.B. Vepryntsev, A.V. Manoilo, A.Y. Petrenko, D.B. Frolov; pod red. A.Y. Petrenko. – M.: Horiachata lynia – Telekom, 2005. – 495 s.
12. Noveishiy fylosofskiy slovar / Sost. A.A. Grytsanov. – Mn.: V.M. Skakun, 1998. – 896 s.
13. Suspilni tsinnosti naselennia Ukrainy v teoretichnykh i praktichnykh vymirakh / Avt. kolektiv : M.I. Mykhalchenko (kerivnyk) ta in. – K.: IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, 2013. – 336 s.

Lukyanenko O.M.,

assistant of the chair of philosophy

Kyiv National Economic University named after V. Hetman, lukyanenko_78@ukr.net

Ukraine, Kyiv

CONTOURS OF TRANSITIVE SOCIETY: NEW CONTEXTS AND INTERPRETATIONS

The purpose of the article is the social-philosophical analysis of new contexts and interpretations of the contours of a transitive society.

With the help of the logical semantic method, the content of the concept of "transitive society" is specified. Methods of structural-functional and factor analysis allowed to develop a functional model of transformational processes in society, which has four stages: an assessment of the existing state of society as a system-crisis; social diagnostics, definition of the future, opportunities and ways out of a crisis situation; dismantling of the incapable system; a new self-determination of society, the nomination and substantiation of the ways of its further movement.

Key words: transit, transitive society, information process in society, socialization of information process in a transitional society, Ukraine.